

III Ogólnopolska Konferencja Naukowa Z ZAGADNIENÍ WCZESNEJ EDUKACJI MUZYCZNEJ

Gdańsk / online, 22 października 2021

Organizator:
Katedra Teorii Muzyki

ZESZYT ABSTRAKTÓW

dr hab. Beata Bonna, prof. UKW
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

*Opinie nauczycieli i uczniów w młodszym wieku szkolnym na temat
trudności w nauczaniu/uczeniu się muzyki – relacja z badań*

Treść wystąpienia koncentruje się na problematyce powszechnej edukacji muzycznej realizowanej na poziomie elementarnym. Zagadnienia te zostały zaprezentowane w kontekście opinii nauczycieli i uczniów w młodszym wieku szkolnym, które dotyczą pojawiających się trudności w nauczaniu/uczeniu się muzyki. Przeprowadzone badania rzucają światło na kwestie skupione wokół rodzajów dostrzeganych przez nauczycieli wczesnoszkolnych trudności i ich przyczyn, jakie towarzyszą dzieciom w przebiegu procesu uczenia się muzyki, kompetencji muzycznych pedagogów oraz problemów towarzyszących nauczaniu muzyki, a także podejmowanych działań, które im przeciwdziałają. Interesującym aspektem badań są również opinie uczniów na temat sposobu, w jaki postrzegają lekcje muzyki. Z analiz wynika, że nauczyciele dostrzegają różne przyczyny, które

utrudniają uczenie się muzyki. Jednocześnie ponad połowa badanych przyznaje, że nie posiada odpowiednich kompetencji muzycznych do efektywnego wspierania kształcenia muzycznego dzieci. Badania dowodzą, iż znaczna część uczniów przejawia pozytywną postawę wobec lekcji muzyki. Za najtrudniejszy element zajęć dzieci uznają naukę gry na instrumentach. Wiele z nich nie lubi śpiewać, z uwagi na towarzyszące tej aktywności uczucie zawstydzenia.

Słowa kluczowe: trudności w nauczaniu/uczeniu się muzyki, wczesnoszkolna edukacja muzyczna, kompetencje muzyczne nauczycieli edukacji początkowej

dr Jarosław Chaciński

Akademia Pomorska w Słupsku

Wybrane niemieckie koncepcje edukacji muzycznej w kontekście przemian społecznych, pedagogicznych i kulturowych

W centrum uwagi rozważań autora jest spojrzenie na wczesną edukację muzyczną w Niemczech przez pryzmat obrazu zmieniającego się przez ostatnich kilka dekad społeczeństwa tego kraju, przenikania do świadomości dziecka fragmentów narodowej i zglobalizowanej kultury, a także (nie) spełnionych nadziei wobec rozwoju kształcenia muzycznego w świetle zróżnicowanych, często wzajemnie wykluczających się koncepcji.

Do najciekawszych z nich należy próba rozwiązania napięcia pomiędzy ekspresyjnym charakterem edukacji muzycznej dzieci, które ulega wpływom Pedagogiki Reformy (Nowego Wychowania), a jednocześnie wynika z próby nadawania jej refleksyjnego charakteru, nasycenia poznawanej muzyki kontekstami rozumienia samego siebie i świata otaczającego dziecko.

Z wielu niemieckich koncepcji muzycznej edukacji dziecka refleksji poddano:

1. Muzyka współczesna a świat dźwięków we wczesnym rozwoju człowieka. W licznych opracowaniach, szczególnie tych, które powstały w Instytucie Muzyki Współczesnej i Wychowania Muzycznego w Darmstadt szczegółowo poddawano pod dyskusję sytuację środowiska dziecka, jego otoczenia i uwarunkowań historyczno-społecznych (w tym problemów rodziny i jej wielopokoleniowych obciążeń) i muzyki współczesnej, która (nie) dociera do jego percepcji. Próbowano w tych dyskusjach znaleźć balans pomiędzy naturalną, spontaniczną ekspresją dziecięcą a odnalezieniem klucza do świata percepcji dziecka przy ambitnych założeniach stworzenia jakichś form wywołania w nim wrażliwości na muzykę współczesną, początkowych form refleksowania kompozycji jako

całości oraz odnalezienie się w niej w możliwości aktywizowania osobistego przeżywania i rozumienia.

Szczególnego znaczenia nabiera tutaj słowo „komentujące udostępnienie” (*Vermittlung*), ale także zintegrowanie procesów działania, emocji i rozumiejącego poznania.

2. Kolejną koncepcją oddziaływania muzyczno-edukacyjnego na dziecko było otwarcie dziecka na ulegające gwałtownym przemianom wielokulturowe społeczeństwo w tym na świat sztuki „innej/Innego wokół nas”. Pierwotna koncepcja klasycznej edukacji wielokulturowej, stworzonej przez Irmgard Merkt jako poszukiwania „wspólnych przestrzeni, miejsc przenikania się tego co własne z tym co obce” (*Schnittstellenansatz*), wspierające się na wspólnym muzykowaniu dzieci różnego pochodzenia, a następnie refleksowania przez nie tego „łączy” głównie przeciw temu co „dzieli”, wsparła się o osiągnięcia pedagogiki inkluzywnej, łamiącej bariery inności, a uwrażliwiającej na dyskryminację Innego i spontaniczną potrzebę włączania go do „swojej” grupy, aktywizującego postawy solidarności. Najnowsza praca Irmgard Merkt jest taką syntezą jej dzieła życia – książka „Muzyka – Różnorodność – Integracja – Inkluzja” (*Musik · Vielfalt · Integration · Inklusion*).
3. Stefan Orgass w swoim głównym dziele, koncepcji „komunikatywnej dydaktyki muzyki” podąża częściowo drogą Irmgard Merkt poprzez uwypuklenie integrującej funkcji muzyki w życiu społecznym dziecka, (niezależnie od jego wielokulturowego tła), lecz kładzie także nacisk na opis praktyki muzycznej w kontekstach doświadczenia o cechach „rekonstrukcji refleksyjnej” oraz znaczeniu muzyki w procesach inkluzywnych a dialogicznych w komunikacji (nie) werbalnej.

Słowa kluczowe: wczesna edukacja muzyczna, wychowanie muzyczne w Niemczech, pedagogika porównawcza, koncepcje kształcenia muzycznego

dr Katarzyna Forecka-Waśko

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Świat dziecięcych emocji w pedagogice Janusza Korczaka i Emila Jaques-Dalcroze'a. Podobieństwa i różnice obu systemów pedagogicznych

Metoda Emila Jaques-Dalcroze'a i jego idee pedagogiczne są zgodne z założeniami pedagogiki Nowego Wychowania. Zazwyczaj analizowane są tylko elementy metody związane z rozwojem muzycznym dziecka. Istotą rytmiki jest

jednak koncentracja na całościowym rozwoju, w tym tworzeniu sprzyjających warunków do rozwoju emocjonalności i indywidualizmu, a także możliwości doświadczania świata w jego złożoności – nie tylko muzycznej. Podobne założenia można odnaleźć w myśli pedagogicznej Janusza Korczaka, który podkreślał podmiotowość dzieci, w tym ich naturalne prawo do odczuwania i wyrażania emocji. Wspólnymi obszarami obu pedagogicznych linii myślowych, które stanowią oś analizy porównawczej, są podmiotowość dziecka w świecie dorosłych i w świecie sztuki; troska o harmonijny rozwój; wolność uczenia się poprzez własne doświadczenie dziecka. W wystąpieniu przedstawię wyniki analizy dokumentów źródłowych Emila Jaquesa-Dalcroze'a (Rytm, muzyka i edukacja) oraz Janusza Korczaka (Jak kochać dziecko, Prawo dziecka do szacunku, Pedagogika żartobliwa). W wybranych pracach obaj wychowawcy uwzględniają najważniejsze aspekty rozwoju dziecka (np. wolność człowieka do przeżywania i wyrażania uczuć i myśli) oraz rolę dorosłych w tym procesie. Celem porównania jest podkreślenie podobieństw między nimi, a także omówienie różnic i pogłębienie wiedzy o edukacyjnych aspektach metody Dalcroze'a, a także wskazanie możliwości zastosowania myśli Korczaka w działalności dydaktycznej praktyków rytmiki oraz nauczycieli przedmiotów muzycznych.

Słowa kluczowe: rytmika, pedagogika progresywna, edukacja muzyczna, pedagogika korczakowska

prof. dr hab. Elżbieta Frołowicz

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Dorobek naukowy gdańskiego środowiska akademickiego w zakresie wczesnej edukacji muzycznej

Znajomość i upowszechnienie literatury naukowej skoncentrowanej w obszarze wczesnej edukacji muzycznej, której autorzy wywodzą się z gdańskiego środowiska akademickiego (głównie Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki i Uniwersytetu Gdańskiego) jest w środowisku osób zainteresowanych tą problematyką niewielkie. Autorka – wskazując prawdopodobne przyczyny takiej sytuacji – przedstawia tytułowe zagadnienie w aspekcie historycznym. Lata 70. ubiegłego wieku ukazują jako początek konstytuowania się grupy naukowców zainteresowanych problematyką wczesnej edukacji muzycznej. W tym kontekście podkreśla znaczenie powstania i rozwinięcia logorytmiki w ośrodku gdańskim oraz zainicjowania międzynarodowych kontaktów przez Elżbietę Kilińską (m.in. zaproszenie Batii Strauss do przeprowadzenia pierwszych w Polsce autorskich warsztatów w 1993, nawiązanie współpracy z Instytutem Carla Orffa w Salzburgu). Przypomina, że także w tym okresie ukazały się pierwsze prace Kingi Lewandowskiej z zakresu psychologii muzyki i muzykoterapii, których

podsumowaniem było wydanie monografii *Muzykoterapia dziecięca* w 1996 roku. Jednak jako szczególnie ważne i bogate Autorka przedstawia ostatnie dwudziestolecie, gdzie środowisko gdańskie zintensyfikowało prace badawcze, organizacyjne i wydawnicze w obszarze wczesnej edukacji muzycznej, czego rezultatem są m.in. cykle znaczących w Polsce konferencji naukowych (*Pedagogika muzyki: cechy, aksjologia, systematyka* oraz *Z zagadnień wczesnej edukacji muzycznej*) a także interesujące i często nowatorskie w skali kraju badania i publikacje naukowców związanych z Akademią Muzyczną w Gdańsku (m.in. Alicja Kozłowska-Lewna, Michał Kierzkowski, Alina Kowalska-Pińczak, Elżbieta Frołowicz, Katarzyna Kierzkowska) i Uniwersytetem Gdańskim (Rafał Lawendowski, Ilona Poćwierz-Marciniak, Ewa Szatan).

Słowa kluczowe: wczesna edukacja muzyczna, dorobek naukowy, gdańskie środowisko akademickie

dr hab. Mirosław Grusiewicz, prof. UMCS
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Edukacja muzyczna we wspomnieniach i ocenach studentów kierunków pedagogicznych

Na podstawie pisemnych wypowiedzi grupy kilkudziesięciu studentów kierunku animacja kultury zarysuję obraz powszechnej edukacji muzycznej realizowanej po 2000 roku w przedszkolach i w szkołach podstawowych.

Podstawowy problem na który udzielona zostanie odpowiedź to, jak lekcje muzyki były realizowane oraz jak je studenci oceniają z perspektywy czasu i na tle innych zajęć szkolnych. Przyjrzymy się, jakie emocje i wspomnienia dominują, co jest przez nich najmilej wspominane, co najbardziej podobało się w zajęciach muzycznych, a co budziło w nich największe niezadowolenie oraz czego oczekiwaliby od szkolnych zajęć muzycznych i czy osoby zainteresowane muzyką, uzdolnione w tym kierunku, uczęszczające do ognisk, szkół muzycznych, należące czy też współtworzące różne zespoły muzyczne (a takich w grupie badawczej było kilkanaście procent) pozytywniej wypowiadają się o szkolnej edukacji muzycznej od pozostałych osób.

Analiza zostanie oparta o niezmiernie ciekawe materiały. Spojrzenie studentów w wielu wypadkach zaskakuje i daje do myślenia. Zarysowany przez nich obraz edukacji wczesnoszkolnej jest odmienny, nie tylko od programów, założeń, ale i w wielu obszarach odmienny od naszych wyobrażeń, przypuszczeń, stereotypów, chociaż należy też zaznaczyć, że w głównych tezach jest on zbieżny z wnioskami *Raportu końcowego z badań nad procesem wprowadzania nowej podstawy*

programowej z plastyki i muzyki wykonanego na zlecenie MKiDN w 2014 roku. Niezależnie od poziomu nauczania dominującą emocją wspomnień był strach, stres, bojaźń związane z publicznymi prezentacjami swoich umiejętności wokalnych czy instrumentalnych, poczucie niesprawiedliwości ocen. Innymi skrajnościami była nuda związana z systematycznym realizowaniem teoretycznego materiału podręcznikowego oraz poczucie bezsensowności podejmowanych działań przez nauczycieli.

Słowa kluczowe: edukacja muzyczna, edukacja wczesnoszkolna, praktyka edukacji muzycznej, ocena edukacji muzycznej.

dr Natalia Kłysz-Sokalska

Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu

Narzędzia zdalnej edukacji muzycznej

Pandemia wywołana koronawirusem SARS-CoV-2 wymusiła wprowadzenie licznych zmian w edukacji dzieci. W szkołach wdrożono nauczanie zdalne, a jego realizacja przyjmowała różne formy. Nauczyciele, stanęli przed wyzwaniem poszukiwań nowych, niewykorzystywanych dotąd e-narzędzi dydaktycznych. Edukacja muzyczna, stanowiąca wyjątkowy obszar kształcenia, została postawiona w nietypowej dla siebie sytuacji – braku fizycznego i bezpośredniego kontaktu z grupą klasową. Ograniczenia i zróżnicowany dostęp do narzędzi e-edukacji u uczniów i nauczycieli stały się impulsem do poszukiwań w sferze dydaktyki. Wiele aplikacji, programów i stron internetowych poświęconych edukacji muzycznej, powstałych przed i w trakcie pandemii, z powodzeniem może być wykorzystywanych również podczas pracy stacjonarnej, stając się ciekawym i przydatnym urozmaiceniem zajęć muzycznych. Celem wystąpienia będzie wskazanie narzędzi dydaktycznych wykorzystywanych w zdalnej edukacji muzycznej. Zaprezentowane zostaną wybrane platformy, programy i aplikacje służące realizacji założeń kształcenia muzycznego w formie online.

Słowa kluczowe: e-edukacja muzyczna, technologia informacyjna w edukacji, nauczanie zdalne

dr hab. Maciej Kołodziejki, prof. UMK

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, PSM I i II st. w Płocku

Test Musical Audiation Games Edwina E. Gordona w diagnostyce muzycznej

Wystąpienie dotyczy prezentacji nieznanego w Polsce testu MUSIC AUDIATION GAMES Edwina E. Gordona. Jeśli kiedykolwiek zastanawialiście się Państwo (jako rodzice, nauczyciele, opiekunowie czy instruktorzy) nad potencjałem muzycznym Waszych dzieci/wychowanków, to Muzyczne Gry z Audiacją są przeznaczone właśnie dla Was. Według założeń E.E. Gordona MAG jednocześnie obiektywnie odślaniają ogólną ocenę potencjału muzycznego dzieci i dorosłych. Muzyczne Gry z Audiacją bowiem składają się z dwóch testów: dla dzieci i młodzieży i dla dorosłych. Korzystając z arkuszy testów i ołówka, uczestnik odsłuchuje dołączoną płytę CD i odpowiada na pytania dotyczące odtwarzanej muzyki. Testy (MAG 1 i MAG 2) można wykorzystać w kontekście edukacyjnym i co ważne, odkryć swoje muzyczne mocne i słabe strony w muzyce. Autor wystąpienia pracuje obecnie, wraz z prof. UMCS dr hab. szt. muz. Barbarą Pazur i dr Emilią Aksamit nad polską standaryzacją tegoż testu. Test bowiem nie posiada w swojej amerykańskiej wersji żadnych norm centylowych, współczynników rzetelności i trafności.

Słowa kluczowe: zdolności muzyczne, testowanie, diagnoza, audiacja, teoria uczenia się muzyki

prof. dr hab. Zofia Konaszkiewicz

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie

Z zagadnień życia emocjonalno-uczuciowego dziecka

Dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym charakteryzują się żywą emocjonalnością o różnym znaku. Ta sfera życia dziecka jest obserwowana i opisywana pod kątem przedstawienia pewnych prawidłowości, a przede wszystkim konieczności radzenia sobie z emocjami negatywnymi, które utrudniają wychowanie i nauczanie. Bardzo rzadko jednak mówiono o kształtowaniu emocji. W szeroko rozumianej edukacji młodszych dzieci zwraca się uwagę na kształcenie umiejętności i rozwój sfery intelektualnej. Pod koniec dwudziestego wieku psychologowie wprowadzili pojęcie inteligencji emocjonalnej, które rozszerzyło patrzenie na emocje dziecka i zyskało dużą popularność ze względu na łączenie jej z sukcesem życiowym. Nie jest to właściwość wrodzona i wymaga kształcenia odpowiednimi metodami. Psychologia pozytywna wprowadziła mniej znane, ale bardzo istotne dla rozwoju, pojęcie kreatywności emocjonalnej. Należy zwrócić pilną uwagę na kształcenie emocji i na opracowanie metod wychowania emocjonalnego. W obecnych czasach szczególnego znaczenia nabiera zagadnienie kształtowania uczuć wyższych. Muzyka posiada w tym zakresie wielkie możliwości.

Słowa kluczowe: emocjonalność, inteligencja emocjonalna, kreatywność emocjonalna, uczucia wyższe, wychowanie emocjonalne

dr hab. Alicja Kozłowska-Lewna, prof. aMuz

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Przydatność metody kształcenia słuchu muzycznego Valeriego Brainina w edukacji muzycznej dzieci

Przedmiotem wystąpienia będzie prezentacja jednej z nowszych metod kształcenia słuchu muzycznego u dzieci, której autorem jest Valeri Brainin, rosyjski pedagog, urodzony w 1948 roku, pracujący także w Niemczech, kierownik laboratorium badań nad nowymi technologiami edukacji muzycznej w Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym w Moskwie. Koncepcja kształcenia słuchu według Valeriego Brainina pojawiła się na rynku edukacyjnym w końcu lat dziewięćdziesiątych XX wieku, wydaje się dość interesująca, głównie w edukacji muzyków zawodowych, ale pewne jej elementy można zastosować także w szkolnictwie powszechnym. Metoda ta, początkowo zwana *kursem języka muzycznego (A Musical Language Course)*, później - *rozwojem muzycznego intelektu (On the Developmental of Musical Thinking)* powstała na bazie wieloletnich doświadczeń pedagoga w pracy z dziećmi szczególnie uzdolnionymi w moskiewskiej szkole muzycznej (*Gniesinych*) a jej autor opatentował ją w 1997 roku w Petersburgu. Model kształcenia słuchu muzycznego według Valeriego Brainina wykorzystywany jest już w wielu krajach: Austrii, Niemczech, Włoszech, Rosji, Ukrainie, Litwie, RPA, USA, Kolumbii i Egipcie. W 2007 roku został quasi-eksperymentalnie zbadany przez docent Helenę Villegas z Uniwersytetu Muzyki Caldas w Kolumbii. Autorka zaprezentuje podstawowe założenia metody Brainina, jej źródła, używane przez Brainina pomoce naukowe oraz fragmenty prowadzonych przez niego zajęć.

Słowa kluczowe: Valeri Brainin, kształcenie słuchu, wczesna edukacja muzyczna

mgr Ewa Kuszewska

Katolicki Uniwersytet Lubelski

Rola aktywności muzycznej w kształtowaniu funkcji pozamuzycznych małego dziecka

O roli muzykowania i zabaw wokalnno-ruchowych w procesie kształtowania muzycznej świadomości i umuzykalnianiu małego dziecka w ostatnich latach

mówi się bardzo dużo, a wiedza na ten temat jest systematycznie i skutecznie upowszechniana. Równocześnie poruszane są też zagadnienia na temat roli muzyki w rozwoju procesów poznawczych dziecka oraz jej znaczenia dla działań terapeutycznych w tym terapii i stymulacji mowy jako komunikacji werbalnej. Metodą wspomagającą naukę mowy poprzez muzyczne aktywności jest powstała w latach 70. w ośrodku gdańskim logorytmika, która w obliczu wyników współczesnych badań z zakresu neuronauk, umuzykalniania niemowląt i małych dzieci jak również antropologii muzyki i filozofii domaga się naukowego uzupełnienia oraz dostosowania do potrzeb, możliwości percepcyjnych i wieku dziecka. W obliczu powyższych potrzeb, toczące się polemiki nad związkiem i pierwszeństwem muzyki i języka schodzą na plan dalszy, a istotny staje się sam fakt genetycznego wyposażenia istoty ludzkiej w zdolności postrzegania, różnicowania i odbierania dźwięków. Ten kierunek poszukiwań ugruntowują przednaukowe przesłanki zaczerpnięte z przekonania, które często czytamy w notkach promujących i reklamujących zajęcia umuzykalniające, że dzieci uczestniczące w zajęciach muzycznych szybciej i lepiej mówią. Nie można w tym miejscu jednak pominąć środowiska domowego, które stanowi pierwszą i najważniejszą przestrzeń zarówno dla rozwijającej się muzykalności jak i mowy dziecka. Środowisko domowe obfituje w tradycyjne i instynktowne zachowania muzyczne, które pełnią istotną rolę dla podtrzymania wrodzonych zdolności muzycznych jednakowoż, jak pokazują prowadzone przez mnie badania, leżą u podstaw rozwoju komunikacji werbalnej dziecka.

Słowa kluczowe: logorytmika, dziecko, język, umuzykalnienie, prozodia, śpiew, zabawa, terapia

dr Ilona Poćwierz-Marciniak

Uniwersytet Gdański

Początek życia w otoczeniu dźwięków, czyli podróż do źródeł wczesnego rozwoju muzycznego z perspektywy neuropsychologicznej

Wczesny kontakt noworodka z muzyką oddziałuje na szeroko rozumiany rozwój dziecka, w tym także na rozwój jego zdolności muzycznych. Obcowanie z głosem matki zarówno w okresie prenatalnym, jak i po narodzinach ma również ogromne znaczenie dla budowania emocjonalnej więzi pomiędzy niemowlęciem a matką. W referacie na podstawie szerokiego przeglądu badań przedstawiona zostanie rola, jaką pełnią doświadczenia słuchowe – zarówno typowo muzyczne, jak i związane z głosem matki – w rozwoju płodu, noworodka i niemowlęcia w aspekcie zdolności muzycznych. Zostaną także podjęte próby wyjaśnienia mechanizmów neuropsychologicznych leżących u podłoża pozytywnego wpływu, jaki dla rozwoju może nieść odpowiednia stymulacja muzyczna.

Słowa kluczowe: wczesny rozwój muzyczny, zdolności muzyczne w okresie prenatalnym i niemowlęcym, neuropsychologia zdolności muzycznych, stymulacja muzyczna, głos matki

Dominika Sowa

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Flora Szczepanowska i jej koncepcja kształcenia słuchu muzycznego u dzieci

Przedmiotem wystąpienia będzie sylwetka i dorobek Flory Szczepanowskiej (1884-1929) – pedagoga z okresu dwudziestolecia międzywojennego, nauczycielki solfeżu oraz rytmiki w Konserwatorium Muzycznym w Poznaniu, autorki wartościowych artykułów naukowych, zwolenniczki metody absolutnej oraz uczeniwy Émile'a Jaques-Dalcroze'a, którego myśli i idee przeniosła na grunt polski m.in. poprzez utworzenie nowatorskiej szkoły muzycznej we Lwowie. Autorka zaprezentuje krótki szkic biograficzny Flory Szczepanowskiej, powstały w oparciu o nowe archiwalne wycinki gazet, do których udało jej się dotrzeć, wykaz najważniejszych prac związanych z metodyką kształcenia słuchu u dzieci w wieku wczesnoszkolnym, scharakteryzuje proponowaną przez nią metodę absolutną, wskaże na jej nowatorskie podejście do nauczania przedmiotu, który wówczas funkcjonował pod nazwą „solfeż”. Ponadto omówiony zostanie proponowany przez Florę Szczepanowską model *Organizacji szkoły muzycznej niższej*, który został przez nią przygotowany na zlecenie Komisji Ustawodawczej dla Ustroju Szkolnictwa Muzycznego przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w 1929 roku oraz ukazany zostanie stosunek współczesnych i następców do jej osiągnięć. W świetle najnowszych doniesień nauki dorobek tej przedwcześnie zmarłej solfeżystki okazuje się zadziwiająco trafny i niewątpliwie zasługuje na większą uwagę.

Słowa kluczowe: Flora Szczepanowska, kształcenie słuchu, dwudziestolecie międzywojenne, solfeż, metody nauczania

amuz.gda.pl

facebook.com/amuz.gdansk

instagram.com/amuz.gdansk

youtube.com/akademiamuzycznawgdansku